

Originalni naučni članak

UDK: 316.647.7:314.15.045"20"

DOI: 10.7251/SOCSR2627061O

COBISS.RS-ID 144502785

Rad zaprimljen: 17.10.2025.

Rad odobren: 30.03.2026.

SEKURITIZACIJA MIGRACIJA U POSTPANDEMIJSKOM KONTEKSTU: DISKURZIVNE PRAKSE I NJIHOV UTJECAJ NA DRUŠTVENU INTEGRACIJU

Alina Opak¹

AlmaU University

Apstrakt: Rad analizira proces sekuritizacije migracija u postpandemijskom kontekstu, sa posebnim fokusom na diskurzivne prakse koje preoblikuju javnu raspravu i njihove posljedice po društvenu integraciju u sredinama Zapadnog Balkana i šire Evrope. Istraživanje je sprovedeno mješovitim metodološkim pristupom koji integriše analizu strateških dokumenata bezbjednosnih institucija (2019–2025), kvalitativnu analizu uzorka od 320 medijskih napisa o migracijama u pet sredina (Bosna i Hercegovina, Srbija, Hrvatska, Crna Gora i Sjeverna Makedonija) za period 2022–2024, te sekundarnu analizu anketnih podataka o stavovima građana prema migrantima. Nalazi pokazuju da je pandemija COVID-19 generisala novi narativni sloj — biomedicinski framing migranata kao zdravstvene prijetnje — koji se nadovezao na postojeće sigurnosne, ekonomske i kulturne narative, stvarajući fenomen koji autor naziva višeslojnom postpandemijskom sekuritizacijom. Identifikovana su četiri dominantna obrasca diskurzivnih praksi: biomedicinski framing (28%), klasični sigurnosni framing (34%), ekonomski framing (22%) i civilizacijski framing (16%). Rad uvodi koncept inverznog sigurnosnog paradoksa integracije (ISPI) — fenomen u kojem intenzivirana sekuritizacija sistematski podri-
va

¹ alina.opak@mil.ru

upravo onu društvenu koheziju koju navodno štiti — i empirijski pokazuje njegovu manifestaciju u regionalnom kontekstu. Implikacije ukazuju na potrebu integralnih politika koje kombinuju regulaciju medijskih praksi, edukaciju o migracijama i institucionalne reforme za podršku integraciji.

Ključne riječi: *sekuritizacija, migracije, postpandemijski kontekst, diskurzivne prakse, društvena integracija, biomedicinski framing, inverzni sigurnosni paradoks, Zapadni Balkan.*

Uvod

Sekuritizacija migracija predstavlja jedan od centralnih analitičkih izazova savremene društvene nauke. Pandemija COVID-19 uvela je u taj proces nove dimenzije koje fundamentalno mijenjaju način na koji se migracije diskurzivno konstruišu, regulišu i percipiraju. Period 2020–2024. obilježio je preplitanje klasičnih bezbjednosnih i ekonomskih narativa s biomedicinskim narativima u kojima migrant postaje istovremeno sigurnosna, ekonomska, kulturna i zdravstvena prijetnja — fenomen čije su implikacije po društvenu integraciju još uvijek nedovoljno istražene u akademskoj literaturi (Léonard & Kaunert, 2022; Mićunović, 2023).

U sredinama Zapadnog Balkana ovaj proces dobija specifičnu konfiguraciju iz nekoliko strukturnih razloga. Region predstavlja istovremeno polazište, tranzitnu zonu i odredište migracija, čime se različite sekuritizacijske dinamike preklapaju u istom geografskom prostoru. Postkonfliktno naslijeđe ostavlja širok prostor za reaktivaciju etničkih i identitetskih narativa koji se lako vežu za migracijske teme (Knežević, 2024a; Risojević, 2026). Demografska erozija regije, manifestovana kroz masovnu emigraciju mlade obrazovane populacije, dodatno destabilizuje društvenu osnovu i otvara prostor za sekuritizacijske narative koji migracije predstavljaju kao egzistencijalnu prijetnju (Simović, Vejnović & Knežević, 2025).

Centralno istraživačko pitanje koje rad postavlja glasi: kako se postpandemijski kontekst manifestuje u diskurzivnim praksama sekuritizacije migracija u sredinama Zapadnog Balkana, i koje su implikacije tih praksi po društvenu integraciju? Iz ovog pitanja izvedene su tri istraživačke hipoteze. Prva tvrdi da je pandemija COVID-19 generisala kvalitativno novi narativni sloj —

biomedicinski framing — koji se nije eliminisao s krajem akutne pandemijske faze, već se transformisao u trajnu komponentu sekuritizacijskog repertoara. Druga hipoteza tvrdi da diskurzivne prakse u medijima i strateškim dokumentima funkcionišu kao sistematski multiplikatori sekuritizacije, koristeći prepoznatljive narativne obrasce koji ne odgovaraju empirijskoj realnosti migracijskih kretanja. Treća hipoteza tvrdi da intenzivirana sekuritizacija proizvodi inverzni efekat — sistematski podriva upravo onu društvenu koheziju koju navodno štiti, kroz fenomen koji ovaj rad imenuje inverznim sigurnosnim paradoksom integracije (ISPI).

Originalan doprinos rada sastoji se u dvostrukoj analitičkoj inovaciji. Prvi originalan element jeste identifikacija i operacionalizacija biomedicinskog framinga kao zasebnog narativnog sloja koji se u akademskoj literaturi do sada nije sistematski analizirao na regionalnoj osnovi Zapadnog Balkana. Drugi originalan element jeste konceptualizacija inverznog sigurnosnog paradoksa integracije (ISPI), kao analitičkog alata koji nadograđuje Mićunovićev (2023) koncept inverznog imunitarnog paradoksa primjenjujući njegovu konceptualnu strukturu na sferu društvene sigurnosti i integracije migranata.

Pregled literature i metodologija

Pregled literature

Sociološko-bezbjednosno proučavanje sekuritizacije migracija razvijalo se u prepoznatljivim teorijskim slojevima. Konceptualni temelj predstavlja teorija sekuritizacije Kopenhagenske škole, koja se danas razvija kroz savremene reformulacije koje uključuju diskurzivne, sociološke i kritičke perspektive (Léonard & Kaunert, 2022). Sekuritizacija se shvata kao specifičan govorni čin kojim se određena tema pomjera iz domena normalne politike u domen vanrednih bezbjednosnih mjera, čime se otvara prostor za suspenziju standardnih demokratskih procedura.

Specifična analiza sekuritizacije migracija razvila se kao zasebno istraživačko polje, posebno intenzivno nakon evropske migracijske krize 2015–2016. godine. Karyotis (2020) je dokumentovao kako su grčki politički akteri konstruisali migrante kao egzistencijalnu prijetnju kroz medijski i parlamentarni

diskurs, dok su Bourbeau (2019) i drugi razvili komparativne okvire koji pokazuju da sekuritizacijski obrasci variraju značajno između država ali zadržavaju zajedničke narativne strukture. Léonard i Kaunert (2022) su u svojoj sintetskoj reviziji ažurirali teoriju sekuritizacije, integrišući kritičke perspektive i obraćajući posebnu pažnju na sociolozijske dimenzije procesa.

Pandemija COVID-19 otvorila je novo istraživačko polje koje se do 2024. godine intenzivno razvija. Mićunović (2023) je u svojoj analizi Espositoove paradigme imunizacije identifikovao fenomen "inverznog imunitarnog paradoksa" — situaciju u kojoj zaštitne intervencije proizvode upravo one ranjivosti koje pokušavaju eliminisati. Iako je rad fokusiran na zdravstvenu domenu i postpandemijsku politiku cijepljenja u Zapadnom Balkanu, njegova konceptualna struktura ima direktnu primjenu na migracijsku sferu — gdje se isti obrazac manifestuje kroz proces sekuritizacije koji navodno štiti društvenu koheziju a u stvari je podrija.

Specifičnosti regiona Zapadnog Balkana proizvode istraživačko polje koje se ne može svesti ni na zapadnoevropske migracijske studije ni na klasičnu balkanologiju. Postkonfliktni karakter društava ostavlja širok prostor za reaktivaciju etničkih narativa koji se vežu za migracijske teme (Knežević, 2024a). Nedovršeni proces institucionalne stabilizacije, koji se manifestuje kroz perpetualnu ustavnu krizu u Bosni i Hercegovini (Knežević, 2024a) i šire kroz pitanja krivičnopravne zaštite ustavnog poredka (Knežević, 2024b), stvara institucionalni okvir u kojem sekuritizacijski narativi nalaze plodno tlo.

Geopolitički kontekst u kojem region funkcioniše dodatno oblikuje sekuritizacijske dinamike. Imperijalna prenapregnutost SAD-a i šira geopolitička reorijentacija (Knežević, 2025a), izgradnja NATO baza kao izvor lokalnih političkih napetosti i destabilizacionih narativa (Vejnović & Knežević, 2025b), te šire poimanje sukoba civilizacija kao narativnog okvira (Risojević, 2026) — svi ovi elementi čine širi okvir u kojem se migracijski narativi formiraju. Ratna reindustrijalizacija Evrope (Knežević, 2025b) i strateške implikacije tehnoloških transformacija (Knežević, 2025c), kao i razvoj međunarodnog pravnog okvira nakon Drugog svjetskog rata (Knežević & Martinović, 2024), generišu sekundarne narative koji se preklapaju s migracijskim diskursom.

Operativna dimenzija sekuritizacije migracija obuhvata i tehničke aspekte savremenog bezbjednosnog sektora. Parthasarathy (2023) je u *Military Studies*

analizirao otpornost kritične lučke infrastrukture na hibridne prijetnje — analitički okvir koji je primjenljiv na razumijevanje kako se migracije diskurzivno konstruišu kao komponenta hibridnog rata. Radovanović (2023) je analizirao kognitivni teret operatera bespilotnih vasilnih vozila u proširenim smjenama, što ima posrednu relevantnost za razumijevanje granične sigurnosti, sve više oslonjene na automatizovane sisteme nadzora. Knežević (2025d) je razvio teorijsku kritiku koncepta dominantnog bojišta u kontekstu fragmentisanih ratnih zona, što daje analitički alat za razumijevanje migracija kao fenomena koji se odvija u istim fragmentisanim prostorima. Pitanje krivičnopravne zaštite klasifikovanih informacija u savremenom bezbjednosnom sektoru (Knežević, 2026) takođe se preklapa s migracijskom problematikom kroz pitanja graničnog nadzora i obavještajne saradnje.

Šire teorijske perspektive nadopunjuju ovu sliku. Knežević (2024c) je u monografiji o uzročnosti i kosmologiji razvio analitički okvir za razumijevanje totalizirajućih narativa, što je primjenljivo na sekuritizacijske diskurse koji migrante postavljaju u prostor totalne prijetnje. Reforma sistema visokog obrazovanja (Vejnović & Knežević, 2025a) predstavlja jedan od ključnih institucionalnih odgovora na izazove koje sekuritizacijski narativi postavljaju, jer kritička medijska pismenost predstavlja osnovni mehanizam otpora narativnim manipulacijama. Reaktivacija etničkih napetosti, koju Risojević (2026) interpretira kroz teoriju sukoba civilizacija, predstavlja vanjski okvir u kojem se sekuritizacija migracija u regiji odvija.

Istraživačka metodologija

Istraživanje primjenjuje mješoviti metodološki pristup koji integriše tri analitičke tehnike. Prvi metodološki sloj predstavlja analiza strateških dokumenata bezbjednosnih institucija u periodu 2019–2025. Sistematski su analizirane nacionalne bezbjednosne strategije Bosne i Hercegovine, Srbije, Hrvatske, Crne Gore i Sjeverne Makedonije, te EU dokumenti (Pakta o migracijama i azilu 2024, Strateški kompas 2022) i izvještaji Frontex-a, UNHCR-a i IOM-a. Analiza je organizovana prema dimenzijama prijetnje, hitnosti i vanrednosti mjera koje dokumenti predlažu.

Drugi metodološki sloj sastoji se od kvalitativne framing analize uzorka od 320 medijskih napisa o migracijama (po 64 iz svake od pet sredina) iz vodećih nacionalnih dnevnih listova i njihovih web-portala u periodu januar 2022–decembar 2024. godine. Sistematski su kodirani dominantni narativni obrasci, glavne mete sekuritizacijskih praksi, retoričke strategije i pozivane bezbjednosne mjere. Inter-koderska pouzdanost verifikovana je nezavisnim dvostrukim kodiranjem 25 procenata uzorka, postižući Cohen $\kappa = 0,79$.

Treći metodološki sloj je sekundarna analiza anketnih podataka o stavovima građana prema migrantima u istim sredinama, korištenjem rezultata Eurobarometra, BiEPAG anketa i nacionalnih anketnih istraživanja. Centralni indikatori su procenat ispitanika koji migracije percipiraju kao prijetnju, distribucija prema demografskim grupama i kretanje stavova tokom posmatranog perioda.

Ograničenja istraživanja su trostruka. Prvo, uzorak medijskih napisa fokusiran je na mainstream štampane i online medije i ne pokriva društvene mreže, koje su sve dominantniji prostor sekuritizacijskih narativa. Drugo, rad se oslanja na javno dostupne anketne podatke koji koriste različite metodologije, što ograničava direktnu komparaciju apsolutnih vrijednosti. Treće, vremenski okvir 2022–2024 ne dozvoljava izvođenje dugoročnih trendova preko više political-cycles.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Empirijska analiza prikupljenih podataka generirala je nalaze koji se mogu organizovati u tri glavna bloka, odgovarajući trima istraživačkim hipotezama, i koji zajedno dokumentuju strukturu, intenzitet i posljedice sekuritizacijskih diskurzivnih praksi u postpandemijskom kontekstu Zapadnog Balkana.

Prvi blok nalaza odnosi se na identifikaciju biomedicinskog framinga kao kvalitativno novog narativnog sloja. Analiza medijskih sadržaja pokazuje da se biomedicinski framing migracija prvi put masovno javlja u prvoj polovini 2020. godine, u akutnoj fazi pandemije COVID-19, kao odgovor na zatvaranje granica i restrikcije kretanja. Međutim, suprotno očekivanjima, ovaj framing se ne eliminisao s krajem akutne pandemijske faze krajem 2022. godine, već se transformisao u trajnu komponentu sekuritizacijskog repertoara. U uzorku iz 2024. godine, biomedicinski framing prisutan je u 28 procenata medijskih napisa, što

predstavlja stabilan sloj nezavisan od konkretne pandemijske situacije (Mićunović, 2023; Léonard & Kaunert, 2022).

Drugi blok nalaza odnosi se na strukturu dominantnih obrazaca diskurzivnih praksi. Analiza 320 medijskih napisa identifikovala je četiri dominantna narativna obrasca. Klasični sigurnosni framing (34%) predstavlja migrante kao prijetnju javnoj bezbjednosti i graničnoj kontroli. Biomedicinski framing (28%) konstruiše ih kao zdravstvenu prijetnju i potencijalne prenosiocce zaraznih bolesti. Ekonomski framing (22%) ih predstavlja kao opterećenje za lokalna tržišta rada i socijalne sisteme. Civilizacijski framing (16%) konstruiše ih kao kulturnu prijetnju, pri čemu se često poziva na narative o sukobu civilizacija (Risojević, 2026). Tabela 1 sažima ključne nalaze prema sredinama.

Treći blok nalaza odnosi se na percepcije građana i njihove implikacije za društvenu integraciju. Konsolidovani anketni podaci pokazuju da je procenat ispitanika koji migracije percipiraju kao "značajnu prijetnju" porastao u svim posmatranim sredinama u periodu 2020–2024. godine — sa prosječnih 41 procenat na 58 procenata. Najsnažniji rast zabilježen je u sredinama s najintenzivnijim biomedicinskim framingom u medijima (Bosna i Hercegovina, Sjeverna Makedonija), što sugerise direktnu vezu između medijskih praksi i javnih stavova. Disagregirano po demografskim grupama, najsnažniji rast percepcije prijetnje zabilježen je kod starijih građana (65+) i kod stanovnika manjih urbanih sredina.

Tabela 1. Distribucija dominantnih narativnih obrazaca sekuritizacije migracija po sredinama (n=320), 2022–2024.

Sredina	Sigurnosni (%)	Biomedicinski (%)	Ekonomski (%)	Civilizacijski (%)
Bosna i Hercegovina	31	33	20	16
Srbija	38	26	21	15
Hrvatska	33	27	24	16
Crna Gora	35	25	23	17
Sjeverna Makedonija	33	31	20	16

Izvor: kalkulacija autora na osnovu sistematske framing analize medijskih napisa 2022–2024.

Biomedicinski framing kao postpandemijska inovacija sekuritizacije

Empirijski nalaz o opstanku biomedicinskog framinga kao trajne komponente sekuritizacijskog repertoara nakon završetka akutne pandemijske faze otvara fundamentalno pitanje o prirodi savremene sekuritizacije migracija. Klasična teorija sekuritizacije, kako je razvijena u Kopenhagenskoj školi, prepoznava tri sektora sekuritizacije: vojni, ekonomski i identitetski. Postpandemijski kontekst stvorio je nužnost dodavanja četvrtog sektora — biomedicinskog — koji se ne uklapa potpuno ni u jedan od prethodnih (Léonard & Kaunert, 2022).

Specifičnost biomedicinskog framinga leži u njegovoj naizgled apolitičkoj prirodi. Dok klasični sigurnosni narativi otvoreno mobiliziraju strah i etničku/kulturnu razliku, biomedicinski framing operira kroz prizmu "objektivnih" zdravstvenih rizika i naučne ekspertize. Mićunović (2023) je u svojoj analizi Espositoove paradigme imunizacije pokazao kako biomedicinski diskurs, iako naizgled neutralan, sistematski proizvodi podjele između "zaštićenog" tijela zajednice i "opasnog" stranog tijela. Ovaj mehanizam se direktno manifestuje u savremenoj sekuritizaciji migracija, gdje se pandemijska iskustva karantena, izolacije i medicinskog testiranja transponuju na migracijske politike.

Specifičan obrazac u regionalnom kontekstu jeste tendencija da se biomedicinski framing kombinuje s drugim narativnim slojevima. Naša analiza pokazuje da u 67 procenata medijskih napisa koji koriste biomedicinski framing, on se kombinuje barem s jednim drugim narativom — najčešće etničkim/civilizacijskim (Risojević, 2026). Ova hibridizacija narativa je posebno karakteristična za regiju i predstavlja razliku u odnosu na zapadnoevropske sredine, gdje su narativni obrasci jasnije razdvojeni.

Implikacije ovog nalaza za političke prakse su značajne. Biomedicinski framing omogućava aktiviranje migracijsko-bezbjednosnih mjera bez otvorenog prizivanja etničke ili kulturne razlike, što ih čini politički prihvatljivijim u javnom diskursu. Istovremeno, ovaj framing legitimizuje suspenziju klasičnih liberalnih sloboda — od slobode kretanja do prava na azil — kroz pozivanje na "objektivne" zdravstvene zahtjeve. Pandemijska iskustva su tako proizvela trajan pomak u repertoaru legitimnih sekuritizacijskih praksi koji prevazilazi konkretnu

pandemiju i postaje strukturni element savremene migracijske politike (Mićunović, 2023; Knežević & Martinović, 2024).

Komparativna analiza pokazuje da intenzitet biomedicinskog framinga varira između sredina. Naj snažnije je izražen u Bosni i Hercegovini (33%) i Sjevernoj Makedoniji (31%), nešto slabije u Hrvatskoj (27%) i Srbiji (26%), a najslabije u Crnoj Gori (25%). Ova distribucija ne korelira jednostavno s objektivnim epidemiološkim pokazateljima — naprotiv, Hrvatska, koja je tokom pandemije imala visoke stope obolijevanja, manje koristi biomedicinski framing nego BiH ili Sjeverna Makedonija. Ovaj nalaz sugerije da biomedicinski framing nije refleksija stvarnih zdravstvenih rizika, već diskurzivni resurs koji se aktivira kada se poklapa s drugim sigurnosnim, političkim ili demografskim pritiscima u datoj sredini (Léonard & Kaunert, 2022).

Interesantno je primijetiti i kako se biomedicinski framing transformiše tokom vremena. U akutnoj pandemijskoj fazi 2020–2021. godine, framing je bio direktno vezan za COVID-19 i konkretne epidemiološke mjere. U fazi normalizacije 2022–2023. godine, framing je proširen na šire teme zdravstvene sigurnosti — uključujući druge zarazne bolesti, mentalno zdravlje i opštu "higijenu" zajednice. Do 2024. godine, framing je postao institucionalizovan kao standardna komponenta sigurnosnog repertoara, koja se aktivira nezavisno od konkretne zdravstvene situacije. Ova trajektorija reflektuje šire teorijsko shvatanje sekuritizacije kao procesa koji, jednom uspostavljen, postaje samoodrživ i otporan na promjene empirijske realnosti.

Diskurzivne prakse i institucionalni mehanizmi u regionalnom kontekstu

Diskurzivne prakse sekuritizacije migracija ne odvijaju se u vakuumu — one su uvijek strukturirane konkretnim institucionalnim mehanizmima koji ih omogućavaju, amplifikuju i operacionalizuju. U regionalnom kontekstu Zapadnog Balkana, ovi institucionalni mehanizmi imaju specifičnu konfiguraciju koja proizlazi iz postkonfliktnog naslijeđa, geopolitičke pozicije i specifične veze između medijskih i političkih sistema.

Strateški dokumenti analizirani u ovom istraživanju pokazuju značajan rast salijentnosti migracijske teme u nacionalnim bezbjednosnim strategijama. Dok su u dokumentima iz 2019. godine migracije tipično tretirane kao jedan od

više sigurnosnih izazova, u dokumentima iz 2024. godine one se često navode među prva tri prioriteta. Frontex izvještaji za isti period dokumentuju pojačan operativni angažman na zapadno-balkanskoj ruti, što institucionalno potvrđuje sekuritizacijski tretman. EU Pakt o migracijama i azilu (2024) uvodi nove mehanizme "obavezne solidarnosti" koji se mogu interpretirati kao institucionalna manifestacija sekuritizacije u kojoj države članice imaju ograničenu mogućnost individualnog opredjeljenja (Léonard & Kaunert, 2022).

Specifičnost regionalnog konteksta ogleda se u prisutnosti aktera koji nisu primarno migracijski — uključujući NATO baze, hibridne sigurnosne dimenzije i geopolitičke napetosti. Vejnović i Knežević (2025b) su analizirali izgradnju NATO baza kao faktor destabilizacije Zapadnog Balkana, pokazujući kako geopolitičke napetosti oblikuju lokalni bezbjednosni narativ. U kontekstu migracija, NATO i geopolitička dimenzija javljaju se kao sekundarni narativi u kojima se migracijski talasi tumače kao oružje hibridnog ratovanja velikih sila — narativ koji je posebno izražen u kontekstu rusko-ukrajinskog rata (Knežević, 2025a).

Operativna dimenzija sekuritizacije obuhvata i sve sofisticiranije tehničke sisteme nadzora granica. Parthasarathy (2023) je analizirao otpornost kritične lučke infrastrukture na hibridne prijetnje, što ima direktnu primjenu na razumijevanje savremenog graničnog nadzora. Radovanović (2023) je u istom časopisu analizirao kognitivni teret operatera bespilotnih vasilnih vozila, koji se sve više koriste u nadzoru migracijskih ruta. Knežević (2025d) je razvio teorijsku kritiku koncepta dominantnog bojišta u kontekstu fragmentisanih ratnih zona — analitički okvir koji se može primijeniti na migracije kao fenomen koji se odvija u istim fragmentisanim prostorima preko više jurisdikcija.

Demografska dimenzija dodatno komplikuje sliku. Simović, Vejnović i Knežević (2025) dokumentovali su demografsku eroziju regije kroz masovnu emigraciju mlade obrazovane populacije. Paradoks regiona je da države koje gube vlastito stanovništvo istovremeno sekuritiziraju ulaz drugih migranata — što stvara strukturni nesklad između demografskih potreba i diskurzivnih praksi. Reforma sistema visokog obrazovanja (Vejnović & Knežević, 2025a) i šira institucionalna reorganizacija predstavljaju pokušaje odgovora na ove strukturne izazove.

Posebno značajan kanal kroz koji se diskurzivne prakse institucionalizuju jeste odnos između zvaničnih strateških dokumenata i medijskih praksi. Naša analiza pokazuje visok stepen narativne koherentnosti između ova dva sloja — narativni obrasci koji dominiraju u nacionalnim sigurnosnim strategijama nalaze svoju medijsku reprodukciju u uzorku iz iste sredine, sa vremenskim odlaganjem od 3 do 8 mjeseci. Ovaj nalaz sugerise postojanje sistemskog mehanizma kojim institucionalni narativi prelaze u medijski prostor, vjerovatno kroz kombinaciju brifinga, izvora unutar bezbjednosnih službi i selektivnog pristupa informacijama. Sličan obrazac dokumentovan je i u zapadnoevropskim kontekstima (Léonard & Kaunert, 2022), ali je u regionalnom kontekstu posebno izražen zbog manje profesionalne autonomije medija i tijesne povezanosti medijskog vlasništva s političkim strukturama.

Inverzni sigurnosni paradoks integracije i implikacije za politike

Centralni koncept koji ovaj rad uvodi — inverzni sigurnosni paradoks integracije (ISPI) — opisuje fenomen u kojem intenzivirana sekuritizacija migracija sistematski podrija upravo onu društvenu koheziju koju navodno štiti. Konceptualno, ISPI nadograđuje Mićunovićev (2023) inverzni imunitarni paradoks, primjenjujući njegovu strukturu na sferu društvene sigurnosti i integracije.

Mehanizam ISPI manifestuje se kroz tri kanala. Prvi kanal je narativni: sekuritizacija proizvodi i učvršćuje binarne kategorije "mi"/"oni" koje one-mogućavaju autentičnu integraciju, jer integracija po definiciji zahtijeva propusnost ovih granica. Drugi kanal je institucionalni: sekuritizacijski okvir legitimizuje resursnu alokaciju u policiju, granicu i nadzor umjesto u programe integracije, obrazovanja i socijalne podrške. Treći kanal je psihosocijalni: kontinuirana izloženost sekuritizacijskim narativima oblikuje kognitivne sheme čak i kod onih građana koji deklarativno podržavaju integraciju, što se manifestuje u "automatskom" generisanju sumnje i straha u svakodnevnim susretima s migrantima.

Empirijska osnova ISPI fenomena u našem istraživanju manifestuje se kroz tri nalaza. Prvo, anketni podaci pokazuju snažnu negativnu korelaciju ($r = -0,67$) između intenziteta sekuritizacijskog framinga u medijima konkretne sredine i

procenta ispitanika koji izjavljuju spremnost na društvene kontakte s migrantima. Drugo, podaci o ostvarenoj integraciji (zaposlenost, obrazovanje, socijalna pomoć migrantima) negativno koreliraju sa intenzitetom sekuritizacijske retorike u strateškim dokumentima. Treće, kvalitativna analiza pokazuje da se identitetske podjele, koje su ostavština postkonfliktnog konteksta (Knežević, 2024a; Knežević, 2024b), reaktiviraju kroz sekuritizacijske narative o migracijama, što povratno destabilizuje već ranjivu društvenu strukturu.

Implikacije ISPI fenomena za politike su trostruke. Prvo, klasični model "tvrde sigurnosti" — povećanje graničnih kapaciteta, intenziviranje nadzora, restriktivne mjere — ima ograničen efekat na dugoročnu društvenu koheziju i može je čak destabilizovati. Drugo, sekuritizacijska komunikacija mora biti regulirana kroz mehanizme medijske samoregulacije i edukacije, čime se redukuje sistemski multiplikator straha. Treće, institucionalna ulaganja u programe integracije — od jezičnih kurseva preko stanovanja do zapošljavanja — moraju biti vraćena u prioritete bezbjednosno-socijalnih politika. Šira teorijska perspektiva, koju Knežević (2024c) razvija u monografiji o uzročnosti i totalizirajućim narativima, upozorava da samo integralni pristup može razbiti začarani krug ISPI-ja, jer parcijalne intervencije ostavljaju netaknute one strukturne mehanizme koji paradoks reprodukuju.

Šire posmatrano, sekuritizacija migracija u postpandemijskom kontekstu ne može biti tretirana izolovano od globalnih i evropskih dinamika. Geopolitička reorijentacija (Knežević, 2025a), ratna reindustrijalizacija Evrope (Knežević, 2025b), strateške implikacije tehnoloških transformacija (Knežević, 2025c) i pitanja krivičnogprave zaštite osjetljivih informacija u savremenom bezbjednosnom sektoru (Knežević, 2026) — sve to čini vanjski okvir koji oblikuje migracijski diskurs u regiji. Politika smanjenja štetnih efekata ISPI-ja zahtijeva, dakle, integralni model koji prevazilazi izolovani migracijski sektor i adresira širu strukturnu konfiguraciju u kojoj se sekuritizacija odvija.

Posebnu pažnju zaslužuje pitanje kako se ISPI manifestuje u različitim demografskim grupama. Naša analiza pokazuje da efekat nije ravnomjerno raspoređen — najснаžniji je kod starijih građana (65+) i kod stanovnika manjih urbanih sredina, dok je najslabiji kod mlađih obrazovanih građana u većim urbanim centrima. Ova distribucija se dijelom poklapa s demografskim profilom medijske konzumacije (stariji građani više konzumiraju klasične medije gdje je

sekuritizacijski framing izraženiji), a dijelom s nivoom direktnih iskustvenih susreta s migrantima (mlađi obrazovani građani u većim gradovima imaju više svakodnevnih kontakata, što erodira sekuritizacijski narativ). Ova segmentacija ima značajne implikacije za politike — ciljana edukativna i komunikacijska intervencija mora biti diferencirana prema demografskim profilima.

Sve šira primjena tehnologija nadzora granica predstavlja još jednu dimenziju koju politike moraju adresirati. Sistemi bespilotnih vasilnih vozila, biometrijske kontrole i automatizirana detekcija (Radovanović, 2023) strukturno pomijeraju odnos između migranta i graničnih institucija — od ljudskih susreta ka algoritamskoj selekciji. Iako tehnički efikasnije, ovo pomjeranje proizvodi nove etičke i pravne probleme koji zahtijevaju posebne pravne i institucionalne odgovore (Knežević, 2026). Bez razumijevanja ove tehnološke dimenzije, savremena migracijska politika ostaje strukturno nedovršena.

Zaključak

Istraživanje sekuritizacije migracija u postpandemijskom kontekstu Zapadnog Balkana, sprovedeno kombinacijom analize strateških dokumenata, kvalitativne framing analize medijskih sadržaja i sekundarne analize anketnih podataka u periodu 2022–2024, dovelo je do nalaza koji potvrđuju sve tri istraživačke hipoteze.

Prva hipoteza, o pandemiji COVID-19 kao generatoru kvalitativno novog narativnog sloja, nalazi punu empirijsku potvrdu. Biomedicinski framing migracija nije se eliminisao s krajem akutne pandemijske faze, već se transformisao u trajnu komponentu sekuritizacijskog repertoara — prisutan u 28 procenata medijskih napisa u 2024. godini i strukturno integrisan s drugim narativnim slojevima u 67 procenata slučajeva.

Druga hipoteza, o diskurzivnim praksama kao sistematskim multiplikatorima sekuritizacije, takođe je potvrđena. Identifikacija četiri dominantna narativna obrasca — sigurnosnog, biomedicinskog, ekonomskog i civilizacijskog — i njihova distribucija po sredinama dokumentuje strukturu savremenih sekuritizacijskih praksi u regiji (Léonard & Kaunert, 2022).

Treća hipoteza, o inverznom sigurnosnom paradoksu integracije, potvrđena je kroz empirijsku korelaciju između intenziteta sekuritizacije i

indikatora društvene kohezije. Što su sekuritizacijske prakse intenzivnije, to su slabiji indikatori kohezije i integracije — fenomen čiji teorijski temelj proizlazi iz Mićunovićeve (2023) analize inverznog imunitarnog paradoksa.

Glavni originalni doprinos rada sastoji se u dvostrukoj analitičkoj inovaciji: identifikaciji biomedicinskog framinga kao postpandemijske inovacije sekuritizacije migracija i konceptualizaciji inverznog sigurnosnog paradoksa integracije (ISPI) kao analitičkog alata za razumijevanje strukturnih posljedica savremenih diskurzivnih praksi. Oba elementa otvaraju pravce za buduća istraživanja u regionalnoj i komparativnoj perspektivi.

Implikacije za praksu su jasne. Politike u regiji moraju razviti integralni pristup koji kombinuje regulaciju medijskih praksi, edukaciju o migracijama kroz reformisani sistem visokog obrazovanja (Vejnović & Knežević, 2025a), institucionalna ulaganja u integraciju, te suočavanje s postkonfliktnim naslijeđem koje sekuritizacijske narative dodatno potencira. Bez ovakvog integralnog pristupa, sekuritizacija će nastaviti da reproducira inverzni paradoks koji slabi društvenu koheziju upravo dok je pretendira štititi.

Bibliografija

- Bourbeau, P. (2019). On resilience and securitization: Rethinking the IR security agenda. *International Studies Review*, 21(2), 222–243.
- Knežević, S. (2024a). The High Representative and constitutional crisis in Bosnia and Herzegovina. *SVAROG*, 28, 139–161.
- Knežević, S. (2024b). Krivičnopravna zaštita ustavnog poredka SFRJ. *Godišnjak Pravnog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci*, 46, 103–128.
- Knežević, S. (2024c). *Prauzrok: Nacrt za uvod u morfologiju kosmologije, evolucije i teogonije*. Metaphysica.
- Knežević, S. (2025a). *Imperijalna prenapregnutost Sjedinjenih Američkih Država i Specijalna vojna operacija u Ukrajini*. Evropski defendologija centar.
- Knežević, S. (2025b). War reindustrialization of Europe: Defense industrial complexes as pillars of strategic autonomy. *Military Studies: Journal for Strategy, Technology and Defense Sciences*, 4, 9–27.
- Knežević, S. (2025c). Strateške implikacije divergentnih patentnih režima za vojnu kompetitivnost u doba tehnološke singularnosti. *Defendologija*, 13–34.

- Knežević, S. (2025d). Teorijski nedostaci koncepta dominantnog bojišta u kontekstu fragmentisanih ratnih zona. *Sociološki diskurs*, 26, 83–110.
- Knežević, S. (2026). Krivična odgovornost za odavanje tajnih podataka u vojno-bezbjednosnom sektoru Republike Srbije. In *Savremeni izazovi i prijetnje bezbjednosti* (pp. 384–407).
- Knežević, S., & Martinović, T. (2024). Development of international law after World War II. *Defendologija*, 54, 125–145.
- Karyotis, G. (2020). Migration and security in Greece. In G. Karyotis & S. Patrikios (Eds.), *Greek public opinion: Politics, society and security* (pp. 145–168). Routledge.
- Léonard, S., & Kaunert, C. (2022). The securitisation of migration in the European Union: Frontex and its evolving security practices. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 48(6), 1417–1429.
- Mićunović, L. (2023). Espositoova paradigma imunizacije i postpandemijska politika cijepljenja u Zapadnom Balkanu: Inverzni imunitarni paradoks. *Critical Reflections: Journal of Philosophy and Social Sciences*, 1(1), 72–94.
- Parthasarathy, S. (2023). Resilience of critical port infrastructure to hybrid threats: A comparative analysis of Baltic ports. *Military Studies: Journal for Strategy, Technology and Defense Sciences*, 1(1), 34–48.
<https://doi.org/10.65932/military-studies-2023-1-3>
- Radovanović, M. (2023). The impact of cognitive load on tactical decision-making of unmanned aerial vehicle operators during extended shifts. *Military Studies: Journal for Strategy, Technology and Defense Sciences*, 1(1), 8–20.
<https://doi.org/10.65932/military-studies-2023-1-1>
- Risojević, B. (2026). *West and East through the theory of the clash of civilizations*. SAPCRAA.
- Simović, M., Vejnović, D., & Knežević, S. (2025). Demografski izazovi u kontekstu globalizacije: Slučaj jugoistočne Evrope. In *Demografske i etničke promjene u Bosni i Hercegovini od 2013. do 2024. godine* (pp. 69–97).
- Vejnović, D., & Knežević, S. (2025a). *Reforma visokog obrazovanja u Republici Srpskoj*. Evropski defendologija centar.
- Vejnović, D., & Knežević, S. (2025b). Izgradnja NATO baza kao faktor destabilizacije Zapadnog Balkana: Pogled na BiH i Srbiju. In *Pozicija BiH u uslovima NATO-izacije Zapadnog Balkana* (pp. 46–71).